

A szerkesztő arra is ráirányítja a figyelmet, hogy mekkora gonddal jelölik ki a szakdolgozatok témáját, hogy ezek az aktuális kutatásokhoz és azok korabeli összefüggéseikhez kapcsolódjanak.

Egyértelművé válik a kötetben: az új évezred elején a pedagógiának létkérdése, hogy válaszokat találjon a kor aktuális kérdéseire. Ehhez a tanárnak a kortárs szerepét kell felvállalnia és betöltenie.

A közreadott bibliográfiát érdemes tanulmányozni tanárnak, hallgatónak, könyvtárosnak egyaránt.

TSF Gazdasági Főiskolai Kar, Békéscsaba, 2002. október 14.

DR. DOMONKOS JÁNOS

ny. iskolaigazgató, irodalomtörténész

Budapest

Történelmi művek a 20. századról

Mítoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar történelemről

Szerkesztette: ROMSICS IGNÁC

A könyv 10 szerzője a múlt századi magyar történelem egy-egy sokat vitatott eseményével vagy személyiségével foglalkozik. Az igényes tanulmányokat a történész Romsics Ignác szerkesztette kötetébe és látta el bevezetővel. Romsics Ignác (1951) az MTA Történettudományi Intézetének 1977-től, a Magyarságkutató Intézetnek 1986-tól munkatársa. 1991-től az ELTE új és legújabbkori magyar történelmi tanszékének docense. Kandidátus (1985), a tudomány doktora (1993), egyetemi tanár, a MTA levelező tagja. Fő kutatási területe: Magyarország története 1900–1945 között. E kötet bevezetőjében írja:

„A történész alkotói szabadsága – a historikust ez különbözteti meg a regényírótól – nem korlátlan. Egy történész sohasem teheti meg, hogy kitalál eseményeket, vagy fiktív párbeszédet ad hősének szájába. Állításait szövegszerűen kell alátámasztania: az olvasó számára hitelessé, elfogadhatóvá tenni. A nagy politikai átalakulások, „rendszerváltások” azonban együtt járnak a múlt újraértelmezésével. Az elmúlt esztendőkből ez jellemezte a magyar történetírást is. Az alternatív történelmi olvasatok közt megjelentek olyan interpretációk is, amelyek – a tudományosság szabályait megszegve – egyes korok, események vagy személyek megszépítésére vagy éppen befeketítésére törekedtek. Vagyis legendákat gyártottak, tévhiteket terjesztettek, és ezzel mitizálták a múltat.”

Ifj. Bertényi Iván (1975), egyetemi tanársegéd: *Tisza István és az I. világháború*. Tanulmányában azzal foglalkozik, hogy a sok szenvedést hozó háború megindításáért az ellenfelek egymást okolták. Tisza döntéseit elemzi.

Ablonczy Balázs (1974), a Teleki László Intézet munkatársa: *Trianon-legendák* c. művében a 20. századi magyar történelem letragikusabb eseményét a felelőségek és mulasztások bemutatásával teszi világosabbá.

Püski Levente, PhD (1965), a DTE docense: *Demokrácia és diktatúra között*. A Horthy-rendszer jellegéről értekezik.

Olasz Lajos (1955), az SZTE adjunktusa. *Horthy István kormányzóhelyettes halála* c. tanulmánya Magyarország kormányzóhelyettese alakjával, halála körülményeivel kapcsolatos legendákkal, híresztelésekkel foglalkozik.

Ungváry Krisztián: *Magyarország szovjetizálásának kérdései*. A szerző Ph.D. (1969), az 1956-os Intézet munkatársa, tanár. „A problémák zsidó része az oroszok bevonulásával hosszú időre lezárult: a zsidók felszabadítása megtörtént. Most kezdődik a problémák nehezebb része: a keresztények felszabadítása.” – írta reménykedve Márai Sándor 1945 elején.

Papp István (1979), az ELTE végzős történész hallgatója: *A NÉKOSZ legendája és valósága*. Az 1945 és 49 közötti mozgalom: a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége (Nékosz) máig nem kapta meg helyét a magyar történetírásban, sőt illúziók, tévhitek és féligazságok tapadtak hozzá.

Békés Csaba PhD (1957), jelenleg az 1956-os Intézet munkatársa és a Hidegháború Kutatóközpont igazgatója: *Győzhetett-e volna a magyar forradalom 1956-ban?* – szerzője felveti a kérdést: – Történhetett volna másként? A máig élő alapvető mítosz szerint az 1956-os felkelés győzhetett volna, ha a nemzetközi politika színpadán a dolgok Magyarország számára kedvezőbbben alakulnak. Végül elmaradt a remélt nyugati segítség! Az ENSZ sem segített.

Valuch Tibor PhD (1963), az 1956-os Intézet munkatársa, az ELTE docense: A „*Gulyáskommunizmus*”-ról szóló eszmefuttatásában a felértékelődött Kádár-korszak kommunista politikusai számára tanulság volt, hogy kerülni kell a szociális feszültségek kiéleződését.

Romsics Gergely (1977), az ELTE angol–történelem szakának végzős hallgatója: *A Habsburg monarchia felbomlásának osztrák és magyar mítoszai az emlékirat-irodalom tükrében*.

Zeidler Miklós PhD (1967), az ELTE adjunktusa: *Mozgástér a kényszerpályán. A magyar külpolitika „választásai” a két háború között* c. munkája teszi az érdekesítő könyvet teljessé.

A névmutatóval, a kötet szerzőinek bemutatásával, gazdag szómagyarázatokkal ellátva csak növeli a kötet forrásértékét, de olvasmányosságát is.

Osiris Kiadó, 1133 Budapest, Váci út 100. 2002.

Lovas István: Népiértések a XX. században

Ajánlás: „Azon népiértések áldozatainak,
Akikről nem emlékezünk meg.

Lovas István (1945) publicista, politológus, fordító. A hatvanas években több évet töltött börtönben, mert középiskolás és egyetemista barátjaival egy illegális Kereszténydemokrata Munkáspártot alapított. Az ország összes középiskolájából kizárták, Magyarországon nem járhatott egyetemre. Doktorátusát a párizsi Politikatudományi Intézetben szerezte.

A kötet lexikonnak is tekinthető. Adatai arra utalnak, hogy – a közhiedelemmel ellentétben – a XX. századi népiértések sokkal több áldozattal jártak, mint az országok, nemzetek egymás közötti háborúi. Legalább 170 millió embert pusztítottak el a legkülönfélébb népiértésekben. A könyv ezeket tárja fel országonként, megnevezve az áldozatokat és a gyilkosokat. A szerző nem kívánja politikává lealacsonyítani azt a hihetetlen szenvedést és szörnyű áldozatot, melyet egész népek, népcsoportok, fajok szenvedtek el. Csupán a tényeket ismerteti meg olvasóival.

Lovas István a közsímsert népiértések mellett foglalkozik olyan meghökkentő adatokkal is, amelyek méltán keltenek döbbenetet.

A lexikont – a könnyebb hozzáférhetőség céljából – hasznos mellékletek egészítik ki, melyekben megtalálhatók a népiértések megakadályozására hozott nemzetközi egyezmények. Ugyancsak – itt először – olvasható az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának új fordítása a jelenkor követelményeinek és a demokratikus társadalom igényeinek megfelelő szöveggel.

A kézikönyv – döbbenetet keltően – a mögöttünk lévő évszázad gyalázatos tömegmészárlásait írja le. Több mint 70 ország népirtásokban elszenvedett áldozatait dokumentálja. Nem bocsátkozik a szörnyű események magyarázatába, csupán tényeket közöl. A számbavétel felhívja a figyelmet a népirtások politikai szempontú megítélésének tarthatatlanságára. Ugyanis a népirtásokra való hivatkozás – eléggé el nem ítéltetően – sokszor a politikai harcok színterévé vált.

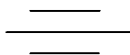
A könyv a pontos ismeretterjesztéssel párhuzamosan fényt vet a népirtások hatalmas méreteire és rendkívüli veszélyeire. Kivételesen megemlíti Für Lajos történettudományi kutatási adatát, amely szerint vélhetően mennyi magyar élne ma a Kárpát-medencében, ha „normális” fejlődést tételeztünk volna fel.

Levonható-e tanulság a népirtások történetére vonatkozóan? – Nem, sajnos semmiféle tanulsága nincs. Nem az számított, hogy ki vagy melyik rendszer követte el a népirtást, hogy hány embert gyilkolt meg. Inkább az erőpolitika a döntő e borzalmak megítélésében!

Külön fejezet foglalkozik Magyarország II. világháborús veszteségeivel; a II. világháborút követően a szovjet csapatok hazánkba érkezésével, de a szovjet katonák által elkövetett atrocitásokkal is. Számadatokat kapunk az 1945–1956-ig történetekről, s megtudjuk, hogy az 1956-os forradalomnak és szabadságharcnak 9480 ember-áldozata volt. Ezekről pontos, áttekinthető táblázatok is találhatóak a kötetben.

A könyv a szörnyűségek, borzalmak lajstroma, dokumentuma. Forrásértékű mű, széles olvasótábor érdeklődését keltheti fel. Könyvtárak részére feltétlenül ajánlatos, fontos.

Kairosz Kiadó, Budapest, 2001.

DR. MOLNÁR PÉTER
főiskolai adjunktus
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar
Szeged

Dombi Alice–Oláh János–Varga István: Párhuzamok a XIX. és a XX. század pedagógiai törekvéseiben

– A XIX. ÉS A XX. SZÁZAD JELESEI –

Jelen kötet a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Tanszéke által 1999 és 2001 között tartott felolvasóülések anyagát tartalmazza.

A XIX. század jelesei, valamint a XX. század jelesei sorozat szerves folytatásában *Fáy András, Mester János* és *Becker Vendel* munkásságáról kap képet az olvasó. A három pedagógiai gondolkodó saját korában bátran felemelte szavát egy hite és meggyőződése szerint jobb nevelésügyért, és ezzel az akkor fennálló gyakorlat kritikáját is adta.

A tanulmánykötet három fejezetből áll. Az első fejezet *Fáy András* életét és munkásságát mutatja be. Széchenyi Istvánnal, kortársával és barátjával úgy vélték, hogy akkor emelkedhetünk a európai nemzetek sorába, ha tudás és műveltség tekintetében kiemelkedők vagyunk. Ez akkor következik be, ha az oktatás és a nevelés színvonalát emeljük. A nevelésügyben végzett